

אגעד אנק

על פרשת השבוע

פרשת כי תצא תשפ"ג

כל הזכויות שמורות למו"ל. אין לקרוא בזמן התפילה וקריה"ת

בס"ד, בכל ענייני הגיליון ניתן לפנות לדוא"ל: g.agedank@gmail.com

ואפשר ליתן טעם לשבח לדין זה, בהקדם מאמר חז"ל (יומא כט, א) "הרהורי עבירה קשים מעבירה", וכתבו המפרשים שהטעם הוא, כיוון שכשאתם עובר עבירה, יודע שצריך לחזור על זה בתשובה, אבל כשירק' הרהר בעבירה אינו מרגיש ואינו חושב שיש לו לשוב עליה, לכן הרהור יותר קשה כיוון שיותר קשה לאדם לשוב על זה בתשובה.

והנה עיקר הטעם שהורגים בן סורר הוא ע"ש סופו כאמור, ואם אוכל הוא בשר טריפות או בשר נבילות, הרי אפשר להחזירו בתשובה שהרי יודע הוא שעבר על איסורי תורה מפורשים, ויש לו סיכוי לחזור בתשובה, ולכן מובן גם מה שאין דין שאם קטן עובר על עבירה מפורשת שנצטרך להרגו כי אולי כשיגדל יעשה עוד יותר עבירות, כי ודאי שיחזור בתשובה ויפסיק ממעשיו הרעים.

כל הבעיה מתחילה כשהקטן אוכל מאכל עם "הכשר", ואינו מבין מה הבעיה ומה הפסול במעשיו, על זה חוששת התורה שקטן כזה שזולל מאכלי היתר, הרי לא יפרוש ממעשיו הרעים, שכן אפילו אינו מעלה על דעתו שמשוה לא בסדר. לכן אומרת המשנה שאם אוכל נבילות וטריפות, אינו נחשב לבן סורר ומורה, שכן עתיד הוא לחזור בתשובה, ורק אם אוכל מאכלי היתר, אז יתדרדר ויעמוד וילסטם את הבריות.

ואולי לזה נקרא בשם סורר ו"מורה" שמורה היתר לעצמו. וזהו ג"כ בתחילת הפרשה כי תצא למלחמה על אויבך וברש"י במלחמת הרשות הכתוב מדבר, שעיקר מלחמת היצר הוא בדברי הרשות, ששם אדם מורה היתר לעצמו.

(ציוני תורה)

לא תחרוש בשור ובחמור יחדו (כב, י)

בהגהות מרדכי (סוף פרק קמא דעירובין) מביא שרשב"ם היה הולך עם עיניו מושפלות בקרקע, ופעם אחת רצה לעלות בקרון שהיו קשורים בו סוס ופרד יחדיו, ולא הבחין בכך, ואיתרחיש ליה ניסא והגיע לשם בדיוק אחיו רבינו תם, ואמר לו "שא מרום עיניך והנה סוס ופרד לקראתך".

יש המבארים, עפ"י התוס' בכמה מקומות שר"ת ס"ל שמה שאמרו ש"אין הקב"ה מביא תקלה על צדיקים" זהו רק לגבי מידי דאכילה, כיוון שמאוס שצדיק ישל בדבר כזה, ולא לעניין שאר עבירות. ואילו רשב"ם חולק עליו (במס' פסחים) וס"ל שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים אף לא בשאר דברים, ומעובדא זו מוכיח כל אחד כשיטתו, שר"ת סובר שלולא שהגיע לשם הרי היה רשב"ם עולה על הקרון, כיון שאין לצדיקים שמירה לגבי שאר עבירות, ואילו רשב"ם סובר שסוף כל סוף הרי הקב"ה סיבב שר"ת יגיע לשם בדיוק ברגע זה, א"כ זה דוקא הוכחה לשיטתו, שיש להם שמירה מכל עבירה.

וכי יהיה באיש חטא משפט מות והומת ותלית אתו על עץ (כב, כא)
הרב החיד"א מביא בספרו נחל קדומים, שכשנסתלק הרמ"ק, דרש האר"י הק' בהספרו, "וכי יהיה באיש חטא משפט מות" "חטא" מלשון חסרון, דהיינו שחסר ואין 'משפט מות' שהרי הוא צדיק גמור. ולא נמצא שום חסרון לומר שנתחייב מיתה בעבור חטא זה, כי לא נמצא בו חטא, "והומת" ועם כל זה מת, ויקשה בענין למה באמת נפטר, לזה אמר "ותלית אתו על עץ" שתתלה סיבת פטירתו ב"עץ" דהיינו עץ הדעת, שנגזרה מיתה על האדם בעטיו של נחש.

(נחל קדומים)

לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה' (כג, ד)

בגמרא יבמות (עו, ב) שרצה דואג האדומי לפסול את דוד המלך כיוון שיצא מרות המואביה, ואמר לו אבנר שדורשים מואבי ולא מואבית, מביא בספר לקוטי בתר לקוטי בשם הגאון בעל ברוך טעם לפרש בזה את הפסוק (קוט) "שרים רדפוני חנם ומדברך פחד ליבי, שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב", עפ"י דברי הרבנו בחיי שתורה שבכתב נקראת "דיבור" כמו שכתוב "ידבר ה', ותורה שבע"פ נקראת 'אמירה' כמו שבגמרא כתוב 'אמר' ולא כתוב 'ידבר'.

וזה שאמר דוד המלך "שרים רדפוני" דהיינו דואג האדומי שהיה שר התורה רדפוני, "חנים" ומה לא פחדתי, "ומדברך" מתורה שבכתב שכתוב לא יבא עמוני ומואבי - "פחד ליבי" - מזה פחדתי, אמנם "שש אנכי על אמרתך" שמחתי על תורה שבע"פ שדרשו בזה עמוני ולא עמונית, "כמוצא שלל רב". (לקוטי בתר לקוטי)

לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות איש בחטאו יומתו (כד, טז)

אגמרא במסכת ברכות מביאה סתירה בין פסוק זה שלא יומתו אבות על בנים, לפסוק (דברים ה, ט) פוקד עון אבות על בנים ועל שלשים ועל רבעים, ומתרתם שפסוק "לא יומתו אבות על בנים" זהו כשאין הבנים אוזחים מעשי אבותיהם בידיהם, והפסוק של "פוקד עון אבות על בנים" מדובר כשאזחים מעשי אבותיהם בידיהם.

כי תצא למלחמה על אויבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שביו (כא, י)

למה התחיל בלשון רבים על "אויבך", והמשיך בלשון יחיד "ונתנו"? בנחל קדומים לחז"ל, מבאר בדרך רמז, עפ"י הגמרא במסכת יומא (סט, ב) שאנשי כנסת הגדולה בקשו רחמים שיתבטל היצר הרע של עבודה זרה, ונתקבלה תפילתם, ונמסר בידם והרגוהו. לאחמ"כ בקשו לבטל גם היצר הרע של עריות, ואכן נמסר בידם, והכניסו אותו לתוך סיר סגור למשך שלשה ימים, אבל ראו שאין העולם יכול להתקיים, ואפי' ביצה אחת לא הטילה שום תרנגולת באותם הימים, אז סיממו את עיניו והחזירוהו, וסיממת עיניו הועילה שאדם לא יהרהר בקרובותיו. לפי"ז כתב הרב החיד"א כי תצא למלחמה על "אויבך" דהיינו שכשיבקשו לעשות מלחמה עם שתי יצרי הרע של ע"ז ושל עריות, אז על הראשון "ונתנו ד' אלוקיך בידך - לשון יחיד שרק אחד מהם, של ע"ז, ניתן בידם לגמרי שיוכלו להרגו, אבל השני - של עריות, על זה רק "ושבית שביו", אבל לא להורגו. (החיד"א)

כי תצא למלחמה על אויבך (כא, י)

זהו מלחמת היצר.

הגמרא במסכת סוכה אומרת "לעתיד לבא מביאו הקב"ה ליצר הרע, ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים. צדיקים נדמה להם כהר גבוה, ורשעים נדמה להם כחוט השערה, הללו בוכים והללו בוכים וכו'.

נשאלת השאלה איך תיתכן "מחלוקת" כל כך גדולה בין הצדיקים לבין הרשעים, לצדיקים נדמה להם כ"הר גבוה", ולרשעים נדמה להם כ"חוט השערה"? האם תיתכן מחלוקת על דבר אם גובהו מטר אחד או קילומטר אחד?

וואט זאגט איהר רבותי? מהו, אליבא דאמת, היצר הרע? הוא הר? איך יתכן שהרשעים יראו אותו כחוט? הוא חוט? איך יתכן שהצדיקים יראו אותו כהר? שמעתי ביאור נפלא מרבי שבתי יודלביץ זצ"ל, ממש אגעשמאקער ביאור:

לפני העבירה - יצר הרע נראה כמו הר גבוה. התאוה עצומה, בלתי ניתנת לשליטה. עם איז אזוי געשמאק... א גוטע לשון הרע... א גוטע פיצה, למרות ההכשר המפוקפק... אבל אחרי העבירה נוכחים לראות שהכל היה כלום, דמיונות פורחים באויר. לא שווה שום דבר. צדיקים הם "לפני עבירה", לכן נדמה להם יצר הרע כהר גבוה. לעומתם הרשעים, הם "לאחר עבירה", הם נוכחו כבר לדעת שהכל עורבא פרח, חוט השערה.

כי את הבכר בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים (כא, יז)

למה כתוב "בכר" חסר ו'? כתבו בשם האריז"ל (פתגמין קדישין) וכן מובא בספר הטיוול (לאחי המהר"ל) שבכל אותיות הא' ב' ישנם שלוש אותיות שערך כפול מהאות הקודמת: ב' הוא כפול מא', כ' כפול מ', ור' כפול מק', אותיות בכר. ולכן לא כתוב ו' כדי לרמז ע"י אותיות אלו שהבכור מקבל פי שניים, ואם היה כתוב ו' לא היה נרמז בזה. (פתגמין קדישין)

ואמרו אל זקני עירו בננו זה סורר ומרה איננו שמע בקלנו זולל וסבא (כא, כ)

בדין בן סורר ומורה מצינו דברים פלאיים ביותר. המשנה במסכת סנהדרין (ע, א) אומרת: "אכל בחבורת מצוה, אכל בעיבור החדש, אכל מעשר שני בירושלים, אכל נבילות וטריפות, שקצים ורמשים, וכו' אינו נעשה בן סורר ומורה. דהיינו שבן סורר ומורה שאכל בשר ושתה יין מסעודת מצוה אינו נחשב כבן סורר ומורה, וכמו כן, אם אכל בשר נבילות וטריפות ג"כ אינו נעשה בן סורר ומורה. ויש להבין מה ההסבר בזה? ובפרט צריך להבין את הדין שאם אכל מנבילות וטריפות אינו נחשב לבן סורר, שהוא ממש איפכא מסתברא, שאם כשאכל דבר היתר אתה הורגו על שם סופו, אז כשאוכל כבר עכשיו דבר איסור בזליה ודאי שצריך להורגו!?

הגמרא עצמה מביאה, לגבי מה שאינו נעשה בן סורר ומורה אם אכל מסעודת מצוה, "כיון דבמצוה קא עסיק לא ממשיך", ויש לבאר, שהנה הטעם בבן סורר ומורה הוא כדכתיב בפרשתנו, ברש"י (כא, יח) "ובן סורר ומורה נהרג על שם סופו, הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף שמכלה ממנו אביו, ומבקש לימודו ואינו מוצא, ועומד בפרשת דרכים ומלטם הבריות, אמרה תורה ימות זכאי ואל ימות חייב", הרי שכל מה שנהרג הוא אך ורק על שם סופו, ובזה מבואר הגמ' שכיון שבמצוה קעסיק "לא ממשיך", כי מסעודת מצוה לא יכול לצאת מכשול, וזה יסוד עצום ונכבד, אגמרא מעידה ופוסקת כן להלכה שהמאכלה מסעודת מצוה לא יבוא ולא ימשך לידי עבירות.

ולגבי הדין שאם אכל מנבילות וטריפות, שאינו נקרא בן סורר ומורה אומרת הגמ' שם "וטעמא מאי? אמר קרא 'איננו שומע בקולנו' בקולנו ולא בקולו של מקום", דהיינו שזה כעין גזירת הכתוב שרק אם באכילה זו שומע בכל המקום.

ישנו משל המובא בראשונים בנינין זה: מעשה היה באריה גדול וחזק שעבר בשדה לבקש טרף ויגושו בשועל זקן ושבע ימים, ביקש האריה ברעבונ לטרוף את השועל, וכראות השועל שקיצו קרב, ויפן אל האריה ויאמר לו "מה לך אריה לטרוף שועל זקן כמוני הלא בודאי לא תימלא כרסך מבשרי שהרי זקן אני ואין בי כי אם עצמות מתחת לעורי ובשר אין, אבל תחת זאת אשיאך עצה, הרי לך ממוולנו אדם עומד ומתפלל, והוא שמן ומלא בשר, ובודאי מבשרו תוכל לשבוע ולמלא את כרסך", ויען האריה ויאמר לשועל "זאת לא אוכל לעשות, כי מפחד אני לטרוף אדם המתפלל פן תדבקני הרעה בעון זה", ויען השועל לאריה בערמה ויאמר לו "אל לך לפחד ידידי האריה ואל לך לחשוש ולדאוג מדבר זה כלל וכלל כי הלא תדע כי עון אבות נפקד על בנים ועל בני בנים על שלשים ועל רבעים, יבואו בניך ובני בניך אחריך ויכפרו על עונותיך, ואותך לא תשיג הרעה כלל וכלל, ועתה לך אכול בשמחה טרפך, אכול ושבע ותהנה, ואם אין אתה עושה כן, שמא תמות ותפסיד את הנאות העולם הזה".

וימצאו חן דברי השועל בעיני האריה, וישמע בקולו, ויקום וילך לטרוף את האיש, ובדלגו לעברו, מרוב רעבונ ופזיונות, לא שת לבו לבור עמוק ונסתר שהיה פעור בקרבת האיש, וקודם שנעץ ציפורניו בטרפו מעד האריה ונפל לתוכו. וירא האריה כי צרתו צרה, הרים את קולו ויצעק צעקה גדולה ומרה עד מאוד, ויאמר "שועל שועל איכה", כשמוע השועל את צעקותיו של האריה, רץ אל הבור, ויצץ ציץ לעבר האריה מפתח הבור וישאל אותו "מה היה לך אריה כי הנך נמצא למטה בבור עמוק וחשוך זה?" ויען האריה ויאמר "הלא אמור אמרת לי שאין לי ממה לדאוג שכן עון אבות נפקד על בנים ועל בני בנים, ולמה עתה נפלת לתוך הבור הזה טרם ביצעתי את זממי לטרוף את האיש המתפלל?" ויען השועל ויאמר לאריה "סלח לאי ידידי האריה, כי לא ידעתי שהנך כבר דור רביעי לאבותיך ועתה נפלת אתה מחמת עוונותיהם ואין בניך יכולים לכפר על עונותיך" ויפן וילך לדרכו. דהיינו שכיון שהחזיק מעשי אבותי בידי לכן נעשו.

תמונה זכר עמלק

שח הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגער גאב"ד "חוג חתם סופר" בבני ברק (מובא ב'רשומים בשמך'):

"רבינו החת"ם היה אך כבן ט"ז שנים כשסיים ללמוד את הש"ס כולו - והוא תלמיד בשיבתו של רבו הגה"ק הנשר הגדול רבי נתן אדלער. ביקש לעשות יומא טבא לרבנן ולשמוח בשמחת התורה, בא לפני רבו ושאל, במה וכיצד יחגוג את החג הגדול הזה. השיבו רבו, שלכבוד סיום הש"ס, יקבל על עצמו להתענות שלשה ימים רצופים, לילה ויום ללא הפסק, ואין צריך לומר שהתלמיד המובהק, הדבוק ברבו הגדול ונפשו קשורה בנפשו - ככל היוצא מפי רבו קיים כפשוטו. ויהי ביום השלישי, בהיותו כואב וחלש מן התענית הארוכה, יצא אל מחוץ לעיר לרעות בגנים ולשאוף אריץ צח. נתאחרה לה השעה והגיעה עת המנחה. נעמד רבינו שם לתפילה, הוא עם חבריו הנלוים אליו. בעודם עומדים בתפילה, הופיע למולם ערל אחד שביקש להרע להם. נמלטו כל בני החבורה על נפשם, אך רבינו המשיך בתפילתו, לא נע ולא זע. כשסיים את תפילתו, קרב אליו אותו ערל וביקש להכותו. מיד הרים רבינו את ידיו הקדושות, והיו ידיו של משה עושות מלחמה, ויך את הערל וימיתהו.

"ומקובלני", סיים הרב אונגער את סיפורו, "שכשחזר רבינו לרבו הנשר הגדול רבי נתן, קידם פניו בברכת 'ברוך הבא', ואמר לו: 'קיימת מצוות מחיית עמלק!' ('ספרא דמלאכ' מאת מהרש"צ גנץ, אוצר אמרות החת"ם בהוצאת 'עוז והדר')"

מאוצרות המגידים

כי קבור תקברנו ביום ההוא (כא, כג)

שמונה שנים אחרי הסתלקותו של החזון איש, בתשכ"ב, נודע ברבים הסיפור המוזעזע דלהן, מעשה שאירע במציאות שנה אחת לפני שעלה למתיבתא דרקייעא. המספר הוא בעל המעשה בכבודו ובעצמו יהודי בשם ר' יעקב פלדמן, מיוצאי כפר דנילאב במחוז מרמרוש המתגורר כיום בארץ ישראל. יום אחד קם האיש וטיפר לפי תומנו קורות חייו באזני רבי אלעזר קליין, רבו של קהל יראים בעיר באר שבע כדלהלן:

כאשר הייתי בן י"ז שנה עזבתי את בית הורי ויצאתי לעבוד בעיירה הונגרית קטנה אלמשפוזיטי, שם התחלתי במהירות לשכוח את החינוך שקיבלתי אצלם. השתדלתי להסתיר את יהדותי גם מאימת הצוררים שהתחילו להשתלט אצלנו משנת תש"ב ואשר הציקו ורדפו כל יהודי אבל יכולתי להמשיך בזה רק עד שנת תש"ד, ואז העבירו אותי הנאצים ימח שמם לאושביץ אשר בפולניה ביחד עם אחי, אך ניצלתי בנס ואח"כ עברתי לטרינשטט, ושוחרתי משם בשנת תש"ה. נשארתי לגור בצ'כיה עד שנת תש"ח ואז עליתי לארץ ישראל. כאמור ניתקתי את כל הקשר עם היהדות ועם החינוך שקיבלתי אצל הורי. עבדתי לא רק בשבת קודש אלא גם בראש השנה וביום הכיפורים ר"ל.

בליל יום כיפור תשי"ג עבדתי כהרגלי. באותו לילה נראה אלי אבא ר' חיים מרדכי ז"ל בחלום, עטוף בטלית מצויצת, עם קיטל לבן מצוחצח, כמו בחיים חיותו, ויאמר אלי: "חזור בתשובה, חזור לדרך שחנכתי אותך, אחרת שנותיך מקוטעות!" וכך חזר החלום ונשנה מדי לילה בלילה במשך שבוע שלם... והנה הגיע ליל שבת. בשעה מאוחרת בלילה נכנסתי לבית קפה בראשון לציון (בעיר זו הייתי עובד במוסך). אכלתי ושתיתי, חזרתי הביתה. ניגשתי להפעיל את הרדיו, באותו רגע שמעתי קול קורא מאתורי: "אוי ואבוי אתה שוב חוטא!" ("געוואלד, דו זינדיגסט ווייטער!") פניתי לאחור.

הנה רואה אני כמו בהקיץ את אבי שניספה באושוויץ, ושוב עומד הוא לפני עטוף בקיטל ובטלית, ואני שומע אותו אומר אלי: "אל תחשוב שזה סתם חלום, באתי להזהירך שתחזור בתשובה, כי בשמים כבר נחרץ עליך גזר דין שייכרתו ימיך". נבהלתי מהמראה... דמות אבי ז"ל נעלמה מיד... אותו שבת, כמובן לא עישנתי סיגריות, לא פתחתי את הרדיו... אולם, במוצאי שבת הלכתי לקולנוע... כיון שחזרתי הביתה, כאשר אך הספקתי לפתוח הדלת, מיד ראיתי שוב דמותו של אבי כמו בהקיץ, עטוף בטלית וקיטל, והוא מתחנן ומבקש לפני שאיטיב מעשי, ואומר לי שזוהי אזהרתו האחרונה...

באותה תקופה שימשתי במנהל המסגריה במוסך "טייטיק" בראשון לציון. קמתי, איפוא, ביום ראשון בבוקר וחילקתי וסידרתי את העבודה בין הפועלים. אחר כך שמתי פעמי לבני ברק אל החזון איש, אשר שמעתי אודותי מפי הרבה אנשים, בכדי לספר לו את ה"חלומות". לפלאתי, כאשר אך עברתי על מפתן ביתו, התחיל החזון איש לדבר אלי בחומרה: "אוי ואבוי, אתה עובד בשבת, אתה עובד בראש השנה, וגם ביום הכיפורים, ואבא שלך אין לו מנוחה בעולם העליון, נאזר עליך כרת!"

הוא השלים דבריו והמשיך לישיב על כסאו כאילו מנמנם, השעין את ראשו בין שתי ידיו, ואני עמדתי לפניו נבוך ונסער: מהיכן הוא יודע!?! לבסוף, אחרי כמה רגעים של ציפיה, פקח החזון איש את עיניו ואמר לי: "בשביל איזו מצוה גדולה, שעשית אי פעם בנעוריך, יוסיפו לך במרום ימים

אחותי, הייתה מתייעצת עם הגאון רבי בייניש פינקל זצ"ל. פעם כאשר התייעצה בעניין שידוך בת אחת, והיא מנתה מידותיה הטובות, כאשר סיימה למנות שאל "און מוותר זיין קען זי?" ולוותר היא יכולה ומסוגלת? --- אתם שומעים? שפתיים ישק!"

הצעתו של החפץ חיים

"או אספר לך. יש לי גמ"ח, עוד בהרצליה היה לי גמ"ח גדול, כדאי לך עכשיו לרדת ולקחת טופס תמלא אותו, ואלווה לך שלושת אלפי דולרים לצורך בניה".

שיח חרשים.

"אני לא צריך גמ"ח, כבר הסברתי לך, הבעיה היא, כי יש מתנגדים לבניה שלי". "עזוב, ראשית כל קח את הכסף, שיהיה לך בשביל התחלה. תחתים שלשה ערבים לשלושת אלפי דולר. יש לי גמ"ח גדול מה איכפת לך".

הוא מסביר לו בשלישית: "לא זו הבעיה ---". "שמע מה שאני אומר לך, תרד ותיקח טופס, תקבל את הכסף, תלך לעירייה לבקש אישורים ותוכל לבנות".

"מה אתה רוצה מהחיים שלי?"

"אני רוצה כמו שאמרת: תתחיל לטפל בבניה, וקח כסף מהגמ"ח שלי".

"אבל יש בעיה עם ---"

"זה תשאר לי אני כבר אטפל בנושא".

הביקור הסתיים.

בינתיים. הישיש ירד ודפק אצל הגרויסער מתנגד - השכן מלמטה, שביקר אצלו לפני כשעתיים.

נכנס גם אצלו לביקור: "ביקרת אצלי. אני אשמח גם לבקר כאן" והחל להתעניין "כמה ילדים יש לך?"

"חמשה ילדים".

"כולם התחננו?"

"ברוך ה' התחננו".

"כמה חדרים יש לך בדירה כאן?"

"שניים וחצי ועשיתי מזה שלוש, חסדי ה'".

שקט שרר ביניהם.

ואז הזקן פתח את פיו בנימה נרגשת "אני רוצה משהו לשאול. אין לך ילדים בבית, ועשית משניים וחצי - שלוש, ולמעלה, יש שכן עם שתיים עשרה נפשות בדירה, ישנים שם במטבח על מזרון על הקרקע. וכי אין לך רחמנות, ולא זו בלבד, אלא שאתה עוד בא אלי להחטיא גם אותי, להיות חוטא ומחטיא!?" המשיך ודמעות נצנצו בעיניו הישיות:

"אני רוצה לומר לך משהו, שכני היקר. אינני צעיר. אבל דע לך, כל אחד בחייו, חייב להגיע לרחמי שמים, ללא זה - מור מאוד. אנו זקוקים לרחמים. אך כמו שאמרו חז"ל אם אדם מרחם על הבריות, ובפרט על שכניו - ה' מרחם עליו ואם לא, ממש ביטרע רחמנות עליו.

היהודי הזדעזע מדברי הזקן: "טוב, איך זאג גארנישט - מהיום אינני אומר מילה, ואינני מתערב. כי אכן נכון, הכל זקוקים לרחמי שמים".

"רגע, אינן זו חכמה להחליט 'אני לא אומר מילה' ושלום על ישראל, הרי לשכן אין כסף לבנות, הוא זקוק לגמחיים, בבקשה תשיג לו איזה גמ"ח של כמה אלפי דולר, אתה מוכרח לעזור לו ברחמנות אמיתית. אתה מסכים?"

"מה לעשות איתך, אין לי ברירה, טוב, אעשה כבקשתך אשיג לו גמ"ח..."

"אם ככה בא נעלה" ---

הישיש נכנס לדירתו החדשה, יצא עם בקבוק יין, יחד הם עלו לשכן: "באנו לשתות לחיים על חתימת בניה של השכנים".

הסיפור אמיתי אין מילה אחת לא נכונה!! רבותי וביודעים קאמינא כי כל כך הרבה צרות ומריבות עם שכנים שרובם צרות עין.

ידוע לי על יהודי שבנה במרחק מבנין סמוך, כחמישים מטר. ושכן מהבנין ההוא הגיע להתלונן כי הבניה לוקחת לו את האוויר, ויו, לוקחת לו את האוויר מהמידות ה"טובות" שלו --- נורא ואיום.

תקחו ממני את הכלבים השחורים

רבתי, המריבות הן ביטול מצוות עשה דאורייתא של "ואהבת לרעך כמוך", שזו מצווה תדירה ללא הפסקה, לאהוב כל אחד ואחד בגופו. שמעתי פעם, מהמשגיח דסלבדוקא זצ"ל ששמע מרבי בנימין מנדלסון זצ"ל אב"ד קוממויות על אחד מאדמורי"י גור ז"י, ששמע כי ביום שמזדמן לו להכיר יהודי שאף פעם לא ראהו, הוא שמח שמחה גדולה, כיון שנוספה לו עוד מצוות עשה מהתורה של ואהבת לרעך כמוך, כי באמת היה רוצה לאהוב את כל עם ישראל, אבל מה יעשה, אומרים לו כי יש יהודי אחד בברזיל ושמו יעקב בן חיים שוורץ - נו, תנסה לאהוב אותו? איך אוכל לאהוב אותו כאשר איני מכירו כלל, אבל ביום שאני מכיר יהודי חדש, מיד אני יכול לקיים את מצוות העשה, וזו שמחה גדולה!!

וכן לצד השני, רחמנא אצלן אפשר לעבור על הלא תעשה של תשנא וגוי, היום אומרים בלשון מודרנית בלע"ז: "אני לא מסמפט אותו" מה זה הביטוי הזה!?, זו שנאה במלוא מובן המילה ולא דאורייתא! וכפי שרבינו יונה כותב "נצטוינו בזה להסיר השנאה שבלב".

זוכרני שלמדתי בישיבה קטנה אצל הגה"צ רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, וסיפר כי בילדותו (כנראה בולוואיץ) התגורר במקום יהודי בעל מחלוקת ממזרחה ראשונה ממש, החיות שלו היתה מכל מחלוקת, המחלוקת היו שמחת לבו, וככל שרק יכול היה, עשה מחלוקת.

כאשר הגיע זמנו של בעל המחלוקת, להיפטר מהעולם, עמדו ליד מיטתו שכנים ואנשים מבני משפחתו, ולפתע צעק בחולה במר נפשו "תוציאנו מכאן את הכלבים השחורים שרוצים לטורפני" אמרו לו: שקט, אין כאן שום כלב מה אתה צועק!?, בכה ואמר שוב: "תרחמו עלי, וכי אינכם רואים את הכלבים הנמצאים כאן, תוציאנו אותם מכאן!, אז הבינו כי הכלבים האלה הם דברים רוחניים שרק הוא "זוכה" לראותם רח"ל.

מעשה היה ברבי ירוחם ממיר זצ"ל, מי לנו גדול מרבי ירוחם שהעמיד תלמידים אריות בתורה וגיבורי עולם ביראה, בישיבת מיר. לפני כהונתו במיר הוא זצ"ל שימש בתפקיד מסוים בעיר גדולה. התנהל בין כותלי המקום דין ודברים בין הנהלת הצוות והיו לך השלכות אודות משרתו והוא נסע להתייעץ עם החפץ חיים, שהשיב לו: "לא ראיתי מימי נרדף שמוותר ומפסיד..."

ר' ירוחם קיבל את הצעתו של החפץ חיים וויתר, ועקר את רגליו מהמקום היקר לליבו. וביום לא רחוק החל לשמש כמשגיח בישיבת מיר עד סוף ימיו, וכולם ידעו להיכן להגיע, עד שהגדולים ביותר במיר ריתת גופם כאשר הזכירו את תורתו.

אבא משלם על וויתור

החפץ חיים מספר משל חזק על וויתור:

יהודי אמיד שלח את בנו למרחקים ונתן לכל אחד די מחסורו. אחד הילדים לא התנהג כראוי והתגרה באחיו עד שנטל מחלקו. האח היה חכם וחשב לעצמו: מדוע שאירב איתו הרי לאבי לא חסר כסף, בוודאי אבא יידע כי הוא לקח ממני, ובוודאי גם ישלים לי את החסר, מה לי ולמריבות.

אבא שמע את הפרטים, שמח מאוד נשקו וחבקו: הצלת אותי מבזיונות שלא יאמרו ברחוב: הילדים שלי רבים זה עם זה. בעקבות כך אתן לך כפליים. ומה קורה להיפך, כאשר הם רבים ומתאבקים, אש מתלקחת והבזיונות גדולים, האב כאוב ואח"כ מעניש את שניהם "שניכם לא תקבלו!"

כך הקב"ה ריבונו של עולם, שמח שאין חילול ה' שהילדים שלו אינם רבים, והוא משלם - "עכשיו כאשר ויתרת תקבל כפליים..." דברי החפץ חיים.

אי, רבותי, דיברנו על השלום בין שני החמרים, וכי אין אנו צריכים לשלום בין שכנים וקרובים. נשמע מעשה פלאי פלאים:

"אוהב את שכניו"

יש לי חבר חסיד גור ירא שמים, אביו עבר את מאורעות המלחמה העולמית וכאשר עלה לארץ ישראל התגורר בהרצליה, בזקנותו עקר את מגוריו לבני ברק. ביום השני לבואו לדירה החדשה ברחוב מרכזי בבני ברק, דפק אצלו יהודי בדלת: "שלום עליכם!" "עליכם שלום!"

"אני שכן וותיק כן בבניין".

הזקן הכניס אותו פנימה התיישבו בשמחה.

השכן פתח בדבריו: "אתה צריך לדעת כי כאן בבניין קיים סכסוך, לא ממש סכסוך-ריב, אבל בעיה. אחד השכנים מעוניין לבנות, ונו כמובן לא מסכימים, כי זה גורם לכלוך ולרעש, כי אין בניה ללא לכלוך ורעש וכיו"צ, רק, שלנו אין כל כך את הכח למנוע ממנו את הדבר, וכיוון שאתה הגעת להתגורר דייר חדש, והנך יהודי מבוגר, לך תהיה אפשרות אמיתית לטעון ולתבוע כי הבניה תקשה עליך מאוד, וכי לא באת לבני ברק בשביל לסבול רעש טיט ורפש, כך נוכל למנוע ממנו את הבניה.

"מי השכן מה שמו?" שאל הזקן.

הוא נתן לו את השם והקומה "השכן מלמעלה". הזקן שמע. והשניים נפרדו: "טוב, אני כבר אדע מה לעשות, תודה רבה" הפטיר הישיש.

השכן עזב את המקום. והישיש התרומם מסאו נטל את שבעים וחמש שנות חייו, עלה בגרם המדרגות אל השכן מלמעלה - המעוניין לבנות.

"שלום".

"אני השכן החדש מלמטה".

"או! שלום עליכם, כן השבוע באתם לגור מהרצליה".

"למעשה אתה היית צריך לבוא לביקור וקבלת פנים בביתי, אבל כיון שהבנתי כי אין לך זמן לך, נאלצתי לעלות אליך. האם אפשר להיכנס?..."

"בבקשה, הכנסו אפשר לשבת".

הזקן התיישב "אולי כוס תה אם אפשר..."

"עוד מעט הוא יבקש ללון בביתי, מה קורה כאן!..." חשב בעל הבית לעצמו, ומיהר להכין לו כוס תה חם.

"היות ואנו שכנים חדשים, אני שמח מאוד לקיים עתה פגישת היכרות" והזקן החל להתייעץ: "כמה שנים אתה מתגורר כאן בבניין? כמה ילדים אתם מגדלים בדירה?". וכו' - סדרת שאלות והתעניינות.

לאחר שקיבל תשובות אמר הזקן "מה שאני מבין, כי יש לך עשרה ילדים, עדיין לא חיתנת ילד, זאת אומר - שתיים עשרה נפשות".

"כן ברוך ה'", "וכמה חדרים לדירה שלך?"

"שניים וחצי גדולים, לא קטנים, ומסתדרים איך שהוא, אגלה לך גם במטבח אני מניח מזרון בערב אחרי הנקיון, ישנים גם שם ברוך ה'".

"ומדוע שלא תרחיבו קצת?"

"לא נורא מצטמקים ונדחקים".

"מה יש, וכי לא כדאי להקל קצת על הדחק?"

"האמת כי רצינית, אבל הבחנתי כי יש התנגדות חריפה מאחד השכנים, ומיד נאלצתי לסגת מהרעיון".

"אבל מדוע שלא תבנה?"

"הסברתי לך, מה אוכל לעשות, כאשר ישנה התנגדות לבניה".

"רצוני לשאול: ואם בכל זאת תרצה לבנות, כיצד תקח כסף לבניה?"

"בבני ברק אין בעיה של גמחיים" אני כבר אסתדר, אבל כאמור, לא יתנו לי".

היא פשוט שמה את האוזן על פתח הפה של אחותה, ואז היא מתרוממת, נותנת לה נשיכה באוזן... ונופלת...
"להשאיר לך מזכרת, לפני שאני הולכת מפה..."
אומר ר' אליהו לופיאן - היא הולכת למות, היא כבר בנשימות האחרונות, מה מעיק לה? !
לתת תזכורת לאחותה... "תזכרי שהייתי פה פעם..."
היא כבר מריחה תולעים... מה מענין אותה??
היא מסוכסכת עם אחותה!
כשאנחנו מסתכלים בדברי חז"ל, אין לך אדם שקיבל חותמת בכל שנה שהוא בסדר, מלבד הכהן גדול.
הכהן הגדול, היה מקבל מידי שנה, במוצאי יום הכיפורים, אם הוא יצא בשלום כל פגע, היתה לו "חותמת", שהוא בסדר.
בזמן שעם ישראל היה להם מן במדבר, אז הם היו יודעים כל לילה מה מצבם, מהבחינה הרוחנית, אבל הכהן הגדול, בכל שנה ביום הכיפורים, אם הוא ניכנס בשלום ויצא בשלום, הוא ידע שהקב"ה נתן לו "חותמת" שהוא בסדר.
אדם אחד, שנקרא יוחנן כהן גדול, 80 שנה קיבל "חותמת" שהוא בסדר, ובסוף ימיו, לאחר שמונים שנה כניסה לקדש הקדשים הלך ויצא, בסוף נעשה צדוקי אומרת הגמרא.

הייתכן אדם למעלה מגיל מאה, הוא נעשה צדוקי? !
התשובה היא - יצר הרע לא מזניח, לא כהן גדול, ולא כהן הדיוט, לא לאחר 50 שנה, ולא לאחר 80 שנה. הוא לא מניח לאף אדם איזה שיהיה.
היצר הרע נותן כוחות לאדם לעבור עבירה, כוחות של מלאך!

(ברוך שאמר)
"כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך, ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו" (כב, ח) "תנא דבי רבי ישמעאל: 'כי יפול הנופל ממנו' - ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית, שהרי לא נפל והכתוב קראו נופל, אלא שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב" (שבת לב ע"א) "אמר רבי חנינא: אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, שנאמר (תהלים לז): 'מה' מצעדי גבר כוננו'" (חולין ז ע"ב)

ישבו נבחרו תלמידיו של אחד הצדיקים המפורסמים ונשאו ונתנו בענייני אמונה. בהתבוננות דקה מן הדקה על מציאות ה' יתברך בכל פרט שבבריאה, דיברו על ההשגחה הפרטית.

אמר תלמיד אחד: "עלה אשר נושר מן העץ עם משב הרוח בוודאי השגחה פרטית היא זו. וכל הטלטלות שעובר עד שנוחת על הארץ וגם מקום חנייתו על הארץ - כל אלו בהשגחה פרטית הם".

הוסיף תלמיד אחר: "מקל הליכה אשר תחביים אותו באדמה, בוודאי מזיז את גרגרי החול המצויים שם באותו מקום. ואחר כשמרימים את המקל, שוב חוררים הם למקום הבור הקטן שנוצר. כל גרגר וגרגר, כך אמר, יש לו השגחה פרטית היכן ישכון בכל רגע. בתחילה כשהמקל דוחקו החוצה, ובהמשך כשהגומה מתרוקנת והוא נושר שוב פנימה".

המשיכו ודייקו במראות העולם הזה עד כמה שהם בהשגחה פרטית. תוך כדי ניגש אחד ממצויני החבריה קדישא וטפח לזה היושב לידו על כתפו. נבהל הלה, ושאלו: "מה זה?"

השיב: "השגחה פרטית!" דממה השתררה.
חדות התשובה היתה מפתיעה. עכשיו נראתה האמונה בהשגחה פרטית מציאותית פי כמה.

באותו רגע, בהשגחה פרטית ממש, יצא הצדיק מחדרו.
ראה את התלמידים הגדולים. שאלם במה הם עוסקים עתה. סיפרו לו כל אותו עניין.

וכל הביוררים הנפלאים שהיו להם בהשגחת ה' ובמציאותו בכל פרט ופרט. וגם הוסיפו וסיפרו על טפיחת השכם, אשר אמר עליה האומר כי בהשגחה פרטית היא.

התבונן הרבי באותו חסיד, במבט חודר וביאר: זה שקיבל את הטפיחה - וודאי קיבלה בהשגחה פרטית! רצון ה' מובהק היה בכך.

אבל אותו חסיד שהמכה עברה דרכו - צריך לפשפש במעשיו. כי מגלגלין זכות על ידי זכאי, וחובה על ידי חייב!

יסוד זה שהקב"ה משתמש בבחירתו הרעה או הטובה של אדם, כדי להוציא לפועל גור דין על הזולת, שנוי בפרשתינו במצוה המוסרית, החשובה והיקרה, מצות עשיית מעקה: "כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך, ולא תשים דמים בביתך כי יפול הנופל ממנו" (כב, ח) ודרשו חז"ל (שבת לב ע"א) "תנא דבי רבי ישמעאל: 'כי יפול הנופל ממנו' - ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית, שהרי לא נפל והכתוב קראו נופל, אלא שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב".

"ראוי זה שיפול" - כלומר, על הנופל נגזרה הגזרה שיפול, ולכן קראו הכתוב "הנופל" (בה"א הידיעה) כיון שכך נגזר עליו מראש מלמעלה. אבל עם זאת אין זה פוטר את האדם מהאחריות על שגרום לנפילה, כי על אף שכבר נגזר מן השמים על הנופל שיפול וימות, מ"מ האדם שגרום לכך הוא האחראי לנפילתו,

"מגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב" הקב"ה משתמש בחייב כדי להוציא באמצעותו ולגלגל על ידו את גור הדין על הנופל אשר התחייב מן השמים בעונש מיתה.

"לא תשים דמים בביתך" - על האדם מוטלת החובה להשתדל לא להיות חייב, שביגונו לא יצא שום גרמא של פשיעה, אשר הקב"ה יכול להשתמש בה כדי להוציא לפועל על ידי גור דין על החייב.

(רבי מיכל יהודה המשיך לספר לנו, מפי השמועה, מאידך גיסא, אודות רבו הגאון רבי שלמה היימן זצ"ל ראש ישיבת רמזעלס בוויילנא בשעת פטירתו. כי בההוא יומא לפני הסתלקותו קרא: "תכניסו כסא! הגרעק"א בא אלי", והמשיך רבי מיכל יהודה ושוב אמר "תכניסו כסא! הגרע"ע זצ"ל בא אלי", והמשיך שני הגדולים הללו באו לקבל נשמתו? זה אני יודע, בהתרגשות: ומדוע דווקא שני הגדולים הללו באו לקבל נשמתו? זה אני יודע, רעק"א, לא היתה סוגיא אחת בלימוד הישיבה שהיה בה רעק"א ולא עסק בדבריו בשמחה עצומה ודבקות בתורה, ורבי חיים עוזר? כי היתה ביניהם אהבת דוד ויהונתן. לימים פגשתי את רבי יהושע שיף שלמד תורה מפי הגר"ש היימן ביישיבת "תורה ודעת" הלוטענייני אולי היה בשעת הסתלקותו של הגר"ש היימן, ומשהשיב בחיוב סיפתי לו את מה ששמעתי מהגרמ"ל, מיד החזיק באוזניו ואמר: "אוזניים אלו שמעו את הדברים הללו מרבי שלמה בשעת פטירתו!". הוספתי לשאול, האם אכן הכניסו כסאות? והשיב, בוודאי עשו כך, כי הבינו שזו המציאות שאכן הגרעק"א ורע"ע באו כעת לקבל פניו).

וה' יעזרו להתחזק לקראת יום הדין ראש השנה. להמליך את הקב"ה במצוות שבין אדם למקום ובין אדם לחבירו, גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך. אכ"ר.
(להגיד)

כי תצא למלחמה על איבך ונתנו ה' אלקיך בידך ושבית שבינו.
בא כאן הכלי יקר, וכך גם שואל החיד"א (נחל קדומים) - הפסוק פותח ביחיד וממשיך ברבים - כי תצא למלחמה על איבך.

כתוב איבך, זה לא אויב יחיד, אלא רבים, וההמשך ונתנו ה' אלקיך בידך, אם יש אויבים רבים, היה לכתוב לומר ונתנם ה' אלקיך בידך, הם הרי אויבים רבים... כך שואל החיד"א, ואתה שאלה נמצאת גם כאן, בכלי יקר.

התשובה של שניהם אחת היא, כל אחד וסגנונו, כל אחד ורעיונו. כותבים לנו רבותינו, שהפסוק הזה בא לרמוז על מלחמת היצר הרע.

היצר הרע נקרא - 'אויבו מספר אחד של האדם'.
כך כותב לנו, בעל חובת הלבבות, בשער ייחוד המעשה, והנושא הזה, של האויב, צריך לדעת כי הקב"ה מבטיח לנו כי תצא למלחמה על איבך - אם תחליט לצאת למלחמה, ונתנו ה' אלקיך בידך.

כך כותב רבינו יונה בתחילת ספרו (שערי תשובה) - והתבאר בתורה כי יעזור השם לשבים כאשר אין יד טבעם משגת. ויחדש בקרבם רוח טהור להשיג מעלות אהבתו - כאשר אדם רוצה לשוב בתשובה, כאשר אדם רוצה לצאת לקרב, הקב"ה ייתן לו סיעתא דישמיא, שאין יד האדם משגת. יד בן-אדם רגיל, לא יכולה להגיע לזה, צריך סיעתא דישמיא מיוחדת לזה.

זוהי גמרא (מסכת קידושין ל, ב | סוכה נב) שאומרת - ואמר ר"ש בן לוי יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום ומבקש המיתו שנאמר {תהלים לז} צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו ולאמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו שנאמר אלקים לא יעזבו בידו.

צריך לדעת, שיצר הרע הוא מלאך, ואנחנו בני-אדם, והקב"ה דורש מאיתנו, להתמודד מול מלאך.

אומרת הגמרא (מסכת בבא-בתרא) - הוא שטן הוא מלאך המוות ... זה אותו אחד. יורד ומחטיא, עולה ומקטרג, יורד ונוטל נשמה...

שנדע, שהקב"ה נתן לנו כוחות להתמודד מול מלאכים.
חובת הלבבות (שער ייחוד המעשה, פרק ה) כותב - חסיד אחד פגש באנשים שחזרו מן המלחמה, עטורי תהילה וניצחון, והם היו זכוכי דעת, כל-כך מבוססים מהניצחון.

אמר להם - חזרתם מן המלחמה הקטנה, צפו למלחמה גדולה.
המלחמה הזאת, מול יצר הרע, זו המלחמה הגדולה.

כותב לנו בעל חובת הלבבות - היצר הרע, הוא אכזר מאין כמותו. כל אויב אחר, ברגע שתנחיל לו מפלה פעם אחת, הוא יעזוב אותך לכמה ימים. היצר הרע, אין לו שום סטימיניסטים לביזיונות. ניצחת אותו ב - 12 בצהריים, ב - 12:15 הוא חוזר. ניצחת אותו ב - 12:15, ב - 12:30 הוא חוזר. הוא לא מניח לך לרגע.

זה אויב קשה, זה אויב אכזר, הוא לא משאיר שום אדם, לא צעיר ולא זקן, לא עברין ולא צדיק. הוא נטפל לכל אחד, ומנסה עד הרגע שהאדם עוצם את עיניו הוא מנסה לתפוס אותו.

לכן, יש אנשים שנוהגים לומר, בסדר הוידויים שלפני יום הכיפורים, שא חס וחלילה תיטרף עלי השערה, 'הריני כבר עכשיו מוסר מודעה, שאם חס וחלילה יצר הרע יפתה אותי להגיד דברים, שלא צריכים להיאמר בשעת פטירתי, לא תהיה להם שום משמעות...' למה??

כי עד הרגע האחרון של האדם, הוא גוסס, תעזוב אותו!
לא ... הוא לא עוזב אותו.

יש בספר לב אליהו (הקדמה, שבילי לב) סיפורים שר' אליהו לופיאן סיפר. הוא מספר שם, שבעיר שלו היו שתי אחיות מסוכסכות, ולא דיברו 30 שנה.

אחות אחת עמדה למות רח"ל, וביקשה מבני המשפחה לקרוא לאחותה, אותה אחות שהיא לא דיברה איתה 30 שנה.

לפני שהיא הולכת למות, הולכים לעשות סולחה, מה יכל להיות יותר טוב מזה ...
קוראים לאחות, היא מתלבשת יפה, הולכת להיפרד מאחותה, היא שמעה שאחותה גוססת...

היא באה לאחותה... היא שוכבת בטיפול נמרץ ... אחותה מבקשת מכולם לצאת החוצה... רק שתי האחיות בחדר... ואז היא רומזת לה "תתקרבי אלי לאוזן, כי קשה לי לדבר, אני רוצה להגיד לך משהו..."
התקרבה אליה לאוזן... "יותר נמוך..."

תנובה. הרי דברים כאלה נכנסים לתת המודע גם מבלי הרגש, ואח"כ נמשך אדם לתאוותיו. וכן מפרסמים על איזה תענוג זמיוני שאם יאכלנו בבוקר, יזכור כל היום שזכה לזלול את זה בבוקר. והם ממש תמונות תועבות.

בערב שבת היה פרסומת בעיתון, בשורה מדאיגה שעד כמה שנים יהיה מחסור בשוקולד, לדאבון לב, ומאריך בזה, כמה השוקולד עושה לנו טוב, ויש כמה כותרות ממומחי שוקולד כמה שהוא מטיב עם האדם וכו'. רחמנא לצלן. עוד פרסומת: הטעם המוכר והאהוב, בגלגול חדש... ברוך השם שגם הם מבינים כבר בסוד גלגולי הנשמות שבתוך המאכלים. גם הפרסומות שיש על המשאות שמביאת את החטיפים למכולת, יש תמונה של ילד, עם יד ארוכה מאד כמו של בתיה בת פרעה, לכל אורך המשאת הארוכה, ובסופו חטיפי ציפס. ולמעלה כתוב 'טבעי', שלא תשלוט בעצמך, ממילא תשלח ידך, ואם לא תגע בציפס, יהיה נעשה לך נס של בתיה בת פרעה. וזה ממש תמונות תועבה, פלא על טוהר המחנה שהולכים למחוק תמונות תועבות אחרות ששם יש ב"ה שמירת עיניים, אך כאן צריך למחוק תמונות תועבה שאין עולה על הדעת כמה שזה משפיע על המח שלנו ושל בנינו. רבי מנשה זצוק"ל פסק שכל אלו הם תמונות תועבות ממש, כי גם בן סורר ומורה, לא אכל משהו שאינו כשר. אלא שהיה טבעי שלא שלט בעצמו. אסור לקטרטג ח"ו על ישראל, אלא שיש לנו להזהר ולהשמר, עכ"פ לזכור האמת.

כתוב במנורת המאור להרה"ק רבי יצחק אבוהב, שאחד משמותיו של הטיפש הוא 'אויל', [משל כג,ז] והוא ראשי תיבות 'אכול ושתה יאמר לך'. אין הכוונה להסתגף ולהתענות, אלא עכ"פ להעמיד גדרים מה צריך ומה לא צריך, ואם קשה לאדם לפרוש ממש, יתחיל בתענית הראב"ד, למשוך ידו לכמה רגעים [חצי דקה, זה הרבה זמן] ואח"כ לאכול בישוב הדעת.

הצדיק רבי אליהו לופיאן ראה פעם אחת את בחורי הישיבה שאכלו מרק רותח ונכחו בלשונם, והוכיח אותם להמתין מעט עד שהמרק יתקרר קצת. והגדיר לזה שהנאת האכילה הוא בגדר 'פסיק רישא' כי דרך האדם שהוא הנהה מאכילתו, כך עשה השי"ת, אך עבודת האדם שיהיה בגדר 'לא אכפת ליה' אע"פ שעדיין לא הגיע למדרגת 'לא יניחא ליה'. אמנם האוכל טעים, אך אל תעשה מזה עסק שלם, התענוגים יש בהם מטרה, אך עסק יש לנו רק בדברי תורה.

ג' טעמים מצאנו בדברי רבוה"ק לפרוש מתאוות של היתר. הראשון כמו בן סורר ומורה שאם יתרגל בדבר המותר, סופו שיכשל באיסור. כי לא יוכל לפרוש מהרגלו, שנעשה כעבד להתאוות והמתורות. השני כתב המותרות, רורה שהמתורות גונבים מהאדם הרבה מאד זמן וכסף, כשאדם מתרגל במותרות, הוא צריך מדי תקופה להחליף ריצוף וריהוט, עד כדי כך כתב הח"ח שלקנות ספרים מיותרים, הם גם בגדר מותרות. [כידוע שפעם אחת בא הגאון מפוניבז' אצל הח"ח לשאול ממנו איזה ספר שהעתיק ממנו רבות בספריו, והיה בטוח שהוא נמצא בביתו. אך הח"ח אמר לו, שאין לו זה הספר, רק הוא עצמו שאלו מאחר. שאילו הייתי הולך לקנותו בחנות, הייתי מפסיד עוד שעה של חיפוש והשגת המעות לקנות זה הספר] השלישי כתב המהר"ל שהרוחני והגשמי הם תרתי דסתרי, כמ"ש החוה"ל שעוה"ב ועוה"ז כאש ומים, אי אפשר לשניהם כאחד. כמה שממזער רצונות הגשמיים, יזכה לרצונות רוחניים ותענוגים אמיתיים אין סופיים.

רבי מיכל יהודה זצ"ל היה מספר שרבי שלמה היימן זצ"ל אמר להתלמידים בשיבת יולא ששקבו שיתנו סוכר לשנות הקפה, מה לכם סוכר, תשתו קפה עם תשובת רבי עקיבא אייגר...

רבי חיים ברים זצ"ל היה בן בית אצל החזון איש, וראה אותו שותה כוס קפה, לפתע הניח החזון"א את הכוס בתנועה פתאומית על השלחן, רבי חיים נבהל ושאל אם ילך לקרוא לרופא, שהיה נראה כמי שהמצב אינו בסדר. אמר לו החזון איש: 'אני התרגלתי שאינני אוכל ושותה עד שאני מרגיש שהראש שלי מסביר לגוף סיבה לאכול זה ולשתות זה, ברגע שהראש הפסיק להסביר, אני מפסיק לאכול ולשתות, התחלתי לשתות הקפה, והנה לפתע נפסקה הסיבה שהסביר הראש, לכן הפסקתי תיכף משתיית הקפה...'

רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל סיפר שהוא למד בחברותא עם רבי עובדיה יוסף זצ"ל בשנות הבחורות, מה היה מאכלם, חתיכת לחם שנשאר מאתמול, מרוח בשיירי השמן שבנר התמיד שבבית המדרש. ועי"פ רוב לא היה בהם שיעור כביצה אלא כזית, זה היה מאכלם בוקר וערב...

כל אחד לפי מדרגתו. אך מה ששוה לכל נפש, לא לעשות שקלא וטריא ומסקנא מתאוות העוה"ז, לא להמשך אחר לשונות העמים שמאריכים לתאר מה יקרא ללשון כשיגע בו הבשר הטעים הזה, רח"ל. ובאמת שיש לכל אדם זמנים ועתים רבים, הכלל והעיקר לעשות תנועה אחת ומחשבה אחת פחות ממה שהיצר הרע הציע, ולזכור כמה שעשועים ונחת רוח יש להשי"ת ממני ברגע זה.

(הגרמ"י רייזמן)

ברוך הדרוש

החטא. וזה שפירש רש"י לא דברה תורה אלא כנגד היצר הרע. דיפת תואר אינה מועלת רק כנגד יצר הרע לחוד: (חוכמת התורה)	וראת בשביה אשת יפת תאר (כא, יא) ברש"י לא דברה תורה אלא כנגד היצר הרע. מקשים העולם דתיבת לא ותבת אלא מיותר. ויש לפרש על פי מה דאיתא בגמרא רב הוה קמצערא ליה דביתיה וכו' אמרו לו תלמידיה והא קמצערא טובא ליה לא די שמגדלת את בנינו אלא גם מוצלת לנו מן החטא עיין שם.
כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך (כב, ח) במדרש תנחומא פ' בראשית [ג] הכונה בית חדש כיצד צריך לברך, כך שנו רבותינו הבונה בית חדש צריך לברך שהחינו	נמצא האשה מועלת לנו לשני דברים לגדל הבנים וגם להציל מן החטא. והנה ביפת תואר דסופה שתלך בן סורר ומורה אם כן יפת תואר אינה מועלת רק לדבר אחד ההינינו להציל מן
כדי לעשות נחת רוח ליוצרו. וצריך להבין פשיטא שמברך כדי לעשות נחת רוח, הלא כל המצות אנו מקיימים לעשות נ"ר ליוצרינו ית"ש.	